

PERIODE 480-451 v.C.

Perzische Oorlog; Xerxes

1. Het vorige boek, het tiende van de gehele serie, behandelde de geschiedenis tot het jaar dat voorafging aan de overtocht van Xerxes naar Europa en tot aan de debatten in de algemene vergadering van de Grieken in Korinthe ten aanzien van de alliantie van Gelon en de Grieken. In dit boek zullen wij de verdere loop van de geschiedenis vermelden, te beginnen bij de expeditie van Xerxes tegen de Grieken, en eindigen bij het jaar dat voorafging aan de expeditie van Athene tegen Cyprus onder leiding van Kimon.

480 v.C. Ten tijde van het archontaat van Kalliades in Athene hadden de Romeinen namelijk Spurius Cassius en Proclus Verginius Tricostus als consuls aangesteld, terwijl in Olympia de 75ste Olympiade werd gehouden, waarin de Syracuseaan Astylos de stadionloop won.¹ In die tijd ondernam koning Xerxes zijn expeditie tegen Griekenland om de volgende reden. De Pers Mar-donios was een neef en schoonzoon van Xerxes en stond bij de Perzen vanwege zijn moed en intelligentie in hoog aanzien. Deze man, die naast zijn schoenen liep van trots en in de bloei van zijn leven was, wenste het commando te voeren over grote legers. Daarom haalde hij Xerxes ertoe over om de Grieken te onderwerpen, omdat zij altijd al vijandig stonden tegenover de Perzen. Xerxes liet zich door hem overtuigen en stuurde, omdat hij alle Grieken wilde verdrijven, een gezantschap naar Karthago om over een gezamenlijk optreden te spreken. Hij sloot een verdrag met hen in die zin, dat hij zelf de Grieken die in Hellas woonden zou aanvallen, terwijl de Karthagers tezelfdertijd grote legers op de been zouden brengen om de Grieken die op Sicilië en in Italië woonden te bestrijden. Op basis van deze afspraken verzamelden de Karthagers dus een hoop geld waarmee zij huurlingen uit Italië en Ligurië, alsmede uit Galatië en Iberië lichten en bovendien in geheel Libye en Karthago legers van burgers rekruteerden. Drie jaar lang waren zij druk bezig met de voorbereidingen waardoor zij uiteindelijk meer dan 300.000 infanteristen en 200 schepen hadden verzameld.

¹Drie aanduidingen voor het jaar 480 v.C. De *archon eponymos* was het hoofd van het college van archonten in Athene die het dagelijkse bestuur vormden en zijn naam diende als aanduiding van het jaar. Diodoros gebruikt de term *achon* en *archontaat* voor deze hoofdamtenaar.

2. Xerxes, die concurreerde met de ijver van de Karthagers, overtrof hen wat alle voorbereidingen betreft in zoverre als hij de Karthagers ook in de hoeveelheid volkeren overtrof. Hij begon met het bouwen van schepen langs de gehele kust die onder zijn gezag viel, te weten Egypte, Fenicië en Cyprus, verder Cilicië. Pamfylië en Pisidië en ook Lycië, Karië, Mysië en Troas en de steden aan de Hellespont, Bithynië en Pontos. Nadat hij net zoals de Karthagers drie jaren aan de voorbereidingen had besteed, had hij meer dan 1200 oorlogsschepen klaar liggen. Zij vader Dareios had hem er ook bij geholpen, omdat die vóór zijn dood al voorbereidingen voor een grote legermacht had getroffen. Het was namelijk zo dat hij door de Atheners bij Marathon was verslagen met Datis als bevelhebber en daarom zeer gebeten was op de Atheners die hadden gewonnen. Helaas voor hen waren Dareios' plannen door zijn dood verijdeld op het moment dat hij op het punt stond naar Griekenland over te steken, maar Xerxes besloot zowel vanwege de plannen van zijn vader als het advies van Mardonios, zoals gezegd, tegen de Grieken oorlog te voeren.

Toen alle voorbereidingen voor de expeditie waren uitgevoerd, beval hij de vlootvoogden de schepen in Kyme en Fokaia te verzamelen, terwijl hij zelf de infanterie en de ruitersdivisies vanuit alle satrapieën verzamelde en uit Sousa vertrok. Toen hij in Sardeis was aangekomen, stuurde hij boodschappers uit naar Griekenland met de opdracht alle stadstaten langs te gaan en van de Grieken water en aarde te eisen.² Daarop splitste hij zijn leger en stuurde hij voldoende troepen weg om de Hellespont te overbruggen en de Athos bij de nek van de Cherronesos door te graven, omdat hij zo voor zijn legers een verkorte en veilige doortocht mogelijk maakte en tevens hoopte dat de Grieken door de omvang van de werken direct al geïmponeerd zouden zijn.³ De soldaten die waren uitgestuurd om de werkzaamheden uit te voeren, maakten inderdaad snel vorderingen vanwege het grote aantal werklieden.

Toen de Grieken echter de omvang van het Perzische leger beseften, stuurden zij 10.000 hoplieten naar Thessalië om de passen bij Tempe te bezetten. Synetos had de leiding over de Lakedaimoniërs, Themistokles over de Atheners. Zij stuurden gezanten naar de steden en vroegen hen soldaten te leveren om de passen gezamenlijk te bewaken. Het was namelijk hun bedoeling dat alle Griekse steden deel zouden nemen aan de vooruitgeschoven defensie en de oorlog tegen de Perzen als een zaak van nationaal belang

²Voor Kyme en Fokaia zie kaart bij c.3.

³In 492 had een Perzische expeditievloot schipbreuk geleden rond het Athosgebergte.

zouden beschouwen. Aangezien de meeste Thessaliërs en andere Grieken die in de buurt van de passen woonden echter al water en aarde aan de door Xerxes gestuurde gezanten hadden gegeven, zagen zij geen heil meer in de wachtpost bij Tempe en keerden zij naar huis terug.

*Volkeren van Griekenland
(uit: LCL Diodorus Siculus)*

3. Het is nuttig om die Grieken te onderscheiden die voor de barbaarse zaak gekozen hebben, zodat zij vanwege de kritiek waarmee zij overladen zijn diegenen die mogelijk de gemeenschappelijke vrijheid zouden willen verraden door de schande die er het gevolg van is ervan kunnen weerhouden. De Ainianen, Dolopiërs, Maliërs, Perraiërs en de Magnesiërs hebben zich dus achter de Perzen geschaard terwijl het garnizoen nog bij Tempe lag; de Achaïers, Fthioten, Lokriërs, Thessaliërs en de meeste Boïotiërs zijn echter pas nadat het garnizoen vertrokken was naar de Perzen overgelopen. De Grieken die op de Isthmos vergaderden besloten dat de Grieken die vrijwillig de Perzische kant gekozen hadden tien procent aan de goden moesten

betalen, wanneer zij de oorlog zouden winnen, en dat er gezanten gestuurd zouden worden naar diegenen die zich neutraal opstelden om hen aan te sporen gezamenlijk voor de algehele vrijheid te strijden. Van deze laatste groep kozen sommige steden uit overtuiging voor de alliantie, ter-wijl andere de beslissing geruime tijd voor zich uit schoven, aangezien zij zich slechts aan hun eigen veiligheid vastklampten en het resultaat van de oorlog afwachtten. De Argivers stuurden gezanten naar het congres die beloofden zich bij hen aan te sluiten, als zij hun een aandeel in de leiding zouden geven. De congresleden maakten hun echter duidelijk dat, als zij het vreselijker vonden een Griek als commandant te hebben dan een bar-baar als overheerser, zij terecht neutraal moesten blijven en ze zeiden dat, als zij ambities hadden om de leiding over de

Tocht van Xerxes naar Europa
(uit: LCL Diodorus Siculus)

Grieken over te nemen, zij eerst daden hadden moeten laten zien die deze leiding waardig waren voor-dat zij zo'n grote roem nastreefden. Toen vervolgens de gezanten van Xer-xes in Griekenland verschenen en aarde en water eisten, gaven alle steden in hun antwoord blijk van hun streven naar algehele vrijheid.

Toen Xerxes vernomen had dat de Hellespont was overbrugd en de Athos was doorgraven, vertrok hij uit Sardeis en ging richting Hellespont. Toen hij in Abydos was aangekomen, zette hij zijn leger via de bootbrug over naar Europa. Tijdens zijn tocht door Thracië voegde hij talrijke soldaten, zowel Thraciërs als Grieken uit de daaraan grenzende gebieden, aan zijn leger toe. Toen hij bij de plaats met de naam Doriskos was aangekomen, dirigeerde hij zijn vloot daar ook naar toe, zodat beide strijdkrachten zich op één plek verzamelden. Daar hield hij ook een inspectie van het totale leger. Het aantal infanteristen werd berekend op meer dan 800.000 man, het totaal aan oorlogsschepen op meer dan 1200 en daarvan waren er 320 Grieks, waarbij de Grieken de bemanning leverden maar de koning de schepen financierde.

Alle andere schepen werden als barbaars geregis-treerd. Daarvan leverden de Egyptenaren er 200, de Feniciërs 300, de Cili-ciërs 80, de Pamfyliërs 40, de Lyciërs idem en verder de Kariërs 80 en de Cyprioten 150. Wat de Griekse

Triëkonter met 2 x 15 roeiers

schepen betreft hadden de Do-riërs die in de buurt van Karië woonden er samen met die van Rhodos en Kos 40 gestuurd, de Ioniërs met Chios en Samos samen 100, de Aioliërs met Lesbos en Tenedos 40, de Helles-pontiërs samen met de bewoners van de kust van Pontos 80 en de eilanders 50. De koning had namelijk de eilanden binnen de Kyanische rotsen, Triopion en

Sounion aan zijn kant gekregen. Zo'n enorm aantal triëren was er dus aanwezig plus nog 850 paardentransportschepen en 3000 triëkonter.⁴ Zo was Xerxes dus in de buurt van Doriskos bezig met de inspectie van zijn legeronderdelen.

⁴Het total aantal Griekse schepen is dus 310 en niet 320! De triëkonter werd als vrachtschip ingezet. De Kyanische rotsen vormen de ingang van de Bosporos, Sounion is de kaap van Attika en Triopion de kaap van de Knidische Chersonesos: in deze driehoek liggen praktisch alle grotere eilanden van de Egeïsche Zee en de Propontis.

